

**Інтенціональні ознаки правосвідомості людини
у повсякденному середовищі**

*Наталія МУРАДЯН, здобувач III освітньо-наукового ступеня (PhD)
Національний аерокосмічний університету ім. М. Є. Жуковського
«Харківський Авіаційний Інститут»*

В повсякденному житті людини інтенціональність правосвідомості відіграє важливу роль, адже відбуваються значні зміни у відносинах між людьми в усіх сферах їх буття, змінюється та формується нова система права й, відповідно до змін, що відбуваються на державно-політичному, соціально-культурному рівні, змінюється бачення дійсності людиною, у тому числі й

правової. Відбувається становлення та функціонування системи норм, взаємопов'язаних між собою. Правосвідомість починає існувати у людині тоді, коли вона осмислює, аналізує стан чинного права та відповідно до цього у неї виникають певні уявлення про те, яким би вона хотіла бачити це право. Ключовим у правосвідомості є усвідомлення людиною того, що стан сучасного права повинен відповідати тим загальнолюдським цінностям, положення які закріплені у міжнародних правових актах про права людини. Цілісна система соціальних норм є необхідністю для життя суспільства, її організації та функціонування, засобом суспільного управління, забезпечення взаємодії людей в суспільстві та реалізація їх прав та інтересів.

Досвід свідчить, що існує багато негативних факторів, які сприяють тому, щоб у результаті зміни політичних, громадських, правових, адміністративних та інших відносин правосвідомість втрачала сталість та напрямок. Тут основними факторами розвитку особистості є саме взаємодія із соціальним середовищем та активний початок самостійної діяльності у просторі суспільної культури. Взаємовідносини в суспільстві регулюються багатьма соціальними нормами: нормами моралі, нормами традицій, звичаїв, релігійними нормами.

Соціальне середовище складають такі соціальні інститути як держава, в якій народжується людина, зі своїми економічними, географічними, етнічними особливостями; сім'я, навчально-виховні та культурно-просвітницькі заклади, засоби масової інформації. Соціальне середовище забезпечує виховання людини – як спрямовану діяльність батьків, педагогів, так і вільне засвоєння людиною інформації з різноманітних джерел. Важливим фактором у вихованні особистості є фактор самовиховання, встановлення власних цілей та задач, прагнення досягти їх виконання, виробляти у себе якості для їх досягнення. Найбільша активність особистості при цьому спостерігається, коли людина починає серйозно замислюватись над самовихованням, розробляючи програму свого самовдосконалення, мобілізує свою волю та витрачає спеціальні зусилля з виконання цієї програми, сама активно формує свою особистість.

Безперечно, розвиток правосвідомості кожного індивіда впливатиме на стан свідомості усього суспільства, членом якого він є, і навпаки – правова свідомість, що панує у тому чи іншому суспільстві, впливатиме на процес формування правосвідомості особи, моралі та її правової культури. Обов'язковість такого формування впливає із синергетичних природно-правових дій через вплив природи на людину відповідно до суспільних феноменів, детермінантів соціуму в якому перебуває людина. Обов'язкова правова культура є природним феноменом, який балансує правову культуру, яка утворюється на позитивному праві. В результаті виникає правова краса, яка включає в себе правильність діянь, морально-етичність, справедливість, що є онтологічним явищем і формує природну правову красу як підсвідоме право.

Отже, громадянське суспільство є тим середовищем, у якому сучасна людина законно задовольняє свої потреби, розвиває свою індивідуальність, приходиться до усвідомлення цінності групових акцій і суспільної солідарності. Тому сьогодні, коли відбуваються певні обмеження та заборони, для

українського громадянського суспільства, все актуальнішою стає проблема виховання автономної особистості, здатної самостійно брати участь у суспільних справах: ініціативної, самостійної, з почуттям власної гідності, котра понад усе цінує свободу, але може нею поступатися. Адже самообмеження стає умовою виживання людини та суспільства, саме тому соціально значущими стають поняття «несвобода» та «необхідність» [1, с. 36].

Самообмеження, завдяки інтенціональності правосвідомості, постають як опір власним бажанням, але воно є найефективнішим і найгуманнішим засобом саморозвитку. Цінність його полягає в тому, що самообмеження є суб'єктивним, особистісним та добровільним. Обмеження тісно пов'язанні із мораллю, а саме моральною свідомістю. Адже саме мораль наділяє нас такими самообмеженнями як: помірність, самоконтроль, само примушення, самовладання, терпимість, жертовність. Це все є динамічними структурами моральної свідомості. При цьому моральна ідентифікація є набуттям людиною свого морального «Я» через утвердження свободи й гідності. Оскільки людина живе у світі напружених світоглядних і соціальних мотивацій, процес ідентифікації вирішує відразу безліч проблем особистості, а через них – і самого суспільства: людина знаходить існування, тотожне своїй духовній сутності; отримує можливість вирішити проблему самотності та історичної спадкоємності [2, ст. 9-10]. Важливу роль у формуванні моральної свідомості людини відіграє її комунікація в суспільстві. Отримавши інформацію про себе, в процесі міжособистісних відносин, людина формує своє бачення себе, усвідомлюючи і зіставляючи себе з іншими формує власне «Я». Формування моральних цінностей людини є джерелом добробуту самої людини, умовою її особистісного зростання та суспільного розвитку загалом.

Мораль у світлі традиційного філософського дискурсу постає як форма суспільної свідомості, яка відбиває дійсність у вигляді моральних норм, принципів, правил поведінки. Так, В. Малахов визначає мораль як форму суспільної свідомості, що являє собою «сукупність принципів, вимог, норм і правил, які регулюють поведінку людини в усіх сферах її суспільного життя. В моралі відбиваються цінності, що склалися в суспільстві, в нормах поведінки людей, які закріплені в поняттях добра, честі, совісті, справедливості тощо. Усі ці поняття мають оцінний і регулюючий характер» [3, с. 25].

Література

1. Мурадян Н. С. *Реалії та перспективи розбудови правової держави в Україні та світі: Збірник наукових праць*. Суми: Вид-во Сум ДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. С.230.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П., *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого № 1 (40) 2019*
3. Малахов В.А. *Етика. Курс лекцій: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. – 6-е вид. – К.: Либідь, 2006. – 384 с.*